

De iurisprudentia et iure publica

JOG- ÉS POLITIKATUDOMÁNYI FOLYÓIRAT
JOURNAL OF LEGAL AND POLITICAL SCIENCES

2025.

XVI. évfolyam / Vol. XVI

1-2. szám / No. 1-2

Főszerkesztő / Editor-in-Chief

PACZOLAY Péter

Társszerkesztők / Editors

BALÁSSY Ádám Miklós, FEJES Zsuzsanna, KOVÁCS Endre Miklós,
KÖNCZÖL Miklós, TÓTH J. Zoltán

Nemzetközi Tanácsadó Testület /
International Advisory Board

Dalibor ĐUKIĆ, Kateřina FRUMAROVÁ,
Ján ŠKROBÁK, Aleksandra SYRYT.

Kiadja a

Magyar Jog- és Államtudományi Társaság

Publishing

Hungarian Association of Law and Political Sciences

HU ISSN 1789-0446

TARTALOMJEGYZÉK / CONTENTS

TANULMÁNYOK / ARTICLES

BALÁSSY Ádám Miklós – MÁTHÉ Levente

A tokió per alapjai – a természetjog reneszánsza a Távol-keleti Nemzetközi Katonai Törvényszéken - 1 -

PUP Dorina Brigitta

Az igazságosság kódolása - a bírói döntéshozatal jövője a mesterséges intelligencia korában .- 26 -

LIKTOR, Attila Zoltán

The legal status of the Indies within the Spanish Empire – the messianic concept of the Spanish monarchs - 48 -

SZILÁDI Levente Szabolcs

A különleges jogrend egy messzi-messzi galaxisban..... - 59 -

VERÉBI Máté

A háború mint eszköz jogi szabályozásának gyökerei - 82 -

KONFERENCIABESZÁMOLÓ/ CONFERENCE SUMMARY

VERES Zoltán - HÁMORI Antal

IV. Fogyasztóvédelmi aktualitások című konferencia a Budapesti Gazdasági Egyetemen - 103 -

Veres Zoltán
Komárom-Esztergom
Vármegyei Önkormányzati Hivatal
vármegyei jegyző
Hámori Antal
Budapesti Gazdasági Egyetem
Vendéglátás Tanszék
docens

XV. évfolyam | Vol. XV
2024/3. szám | No. 3./2024
Konferenciabeszámoló | Conference summary
www.mjat.hu

IV. Fogyasztóvédelmi aktualitások című konferencia a Budapesti Gazdasági Egyetemen

2024. május 29-én Fogyasztóvédelmi aktualitások címmel került megrendezésre a Budapesti Gazdasági Egyetem Fogyasztóvédelmi Kutatócsoportjának negyedik konferenciája,¹ amelynek különlegessége, hogy a 2022. szeptember 19-én létrejött Kutatócsoport készülő könyvének fejezetei kerültek bemutatásra, és így módon lehetőség nyílt előzetes szakmai reflexiókra, párbeszédre.²

A Konferencia előtt a Kutatócsoport zártkörű tudományos ülést tartott, amelyen Hámori Antal kutatócsoportvezető bemutatta a Kutatócsoport tevékenységéről tudósító honlap tartalmát,³ majd kiemelte, hogy az ülés fókuszában a Kutatócsoport gondozásában készülő kötet áll, amelynek célkitűzése kettős: egyrészt az egyetemi hallgatósághoz eljuttatni a megfelelő fogyasztóvédelmi ismereteket, másrészt a szakmai-tudományos közösség számára is alapot kíván szolgáltatni a további diskurzushoz.

A Konferencia kezdetén Hegedűs Gyula dékánhelyettes (BGE KVIK) köszöntötte a megjelenteket, majd a Konferencia felkért előadói tartották meg előadásait, amelyeket hozzászólások, kérdések, válaszok is követtek.⁴

Hámori Antal egyetemi docens (BGE KVIK) A fogyasztói többletvédelem jelentősége, komplexitása című felvezető előadásában – etikai alapokat és *de lege ferenda* javaslatokat sem nélkülözve – a tudományterületek aktuális kapcsolódási pontjaiból, legújabb eredményeiből, normáiból adott ízelítőt. Ennek keretében egyebek mellett kiemelte: „A fogyasztói többletvédelem jelentőségét jól mutatja, hogy mindenki fogyasztó, életünk, egészségünk, testi épségünk, pénztárcánk is forog kockán, és ezen összetett, viszonylag új, gyakran módosuló, bővülő, Lábady Tamás (1944–2017) megfogalmazásával élve a világban »tornádóként« végig söprő jogterület a vállalkozásokat is érzékenyen érinti, kívánatos oktatása pedig nagymértékben hozzájárul a vállalkozások és minden ember

¹ Az előző három konferenciáról a BGE honlapján, valamint tudományos folyóiratokban megjelent cikkek is beszámolnak; ld. pl. Veres Zoltán: *Fogyasztóvédelmi aktualitások – interdiszciplináris megközelítésben*. In Iustum Aequum Salutare, 2023/1.szám, 203–206. o.; Veres Zoltán: *Beszámoló a Budapesti Gazdasági Egyetemen működő Fogyasztóvédelmi Kutatócsoport „II. Fogyasztóvédelmi aktualitások” című konferenciájáról*. In Jogelméleti Szemle, 2023/2. szám, 121–124. o.; Hámori Antal – Veres Zoltán: *Fókuszban a fogyasztókkal szembeni tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok tilalma – Beszámoló a BGE Fogyasztóvédelmi Kutatócsoport III. tudományos konferenciájáról*. In Jog-Állam-Politika, 2024/1.szám, 211–214. o.; <https://uni-bge.hu/hu/kvik/hirek/kvik-a-fogyasztovedelmi-kutatocsoport-konferenciaja>, <https://uni-bge.hu/hu/tudomanyoselet/hirek/tudomanyos-eletunkbol-2022-oktober>, <https://uni-bge.hu/hu/kvik/hirek/kvik-a-fogyasztovedelmi-kutatocsoport-marciusi-konferenciaja>, <https://uni-bge.hu/hu/tudomanyoselet/hirek/tudomanyos-eletunkbol-2023-marcius>, <https://uni-bge.hu/hu/kvik/hirek/a-fogyasztovedelmi-kutatocsoport-konferenciaja> (2023. október 25.), [Tudományos életünkben - 2024. május - Budapesti Gazdasági Egyetem \(uni-bge.hu\)](https://uni-bge.hu/hu/tudomanyoselet/hirek/tudomanyos-eletunkbol-2024-majus).

² Ld. <https://uni-bge.hu/hu/kvik/hirek/a-fogyasztovedelmi-kutatocsoport-konferenciaja> (2024. május 29.).

³ Ld. <https://uni-bge.hu/hu/kvik/hirek/a-fogyasztovedelmi-kutatocsoport> (a Kutatócsoport céljairól, tagjairól, eredményeiről).

⁴ Ld. <https://uni-bge.hu/hu/kvik/hirek/a-fogyasztovedelmi-kutatocsoport-konferenciaja> (2024. május 29.).

tisztességes, nyereségesség oldaláról nézve sem irreleváns bírságmentes tevékenységéhez, boldogságához.”

Sándor István DSc, tanszékvezető egyetemi tanár (ELTE ÁJK) A fogyasztók védelmének vázlatos áttekintése a jogtörténetben címmel tartott nagyívű előadásában az ókortól napjainkig ívelő pályán szolt a kereskedőkkel szemben kiszolgáltatott, hátrányos helyzetben lévő, gyengébb fél fokozott védelméről, például a római jog máig ható vonatkozásairól, gyökereiről, jelentőségéről, intézményeiről, rendelkezéseiről, a középkor- és újkor előzményeiről, előképekről.

Lévayné Fazekas Judit egyetemi tanár (SZE ÁJK) A fogyasztóvédelem magánjogi keretei című, rendkívül aktuális előadásában a fogyasztói szerződések meglehetősen komplex, szerteágazó, részletekbe hatoló szabályozására, különösen a fogyasztó és a vállalkozás közötti szerződések részletes szabályairól szóló 45/2014. (II. 26.) Korm. rendelet normáira fókuszált. A korrekt tájékoztatás jelentőségét hangsúlyozó előadásban szó volt a fogyasztói szerződések közös szabályairól, az üzlethelyiségen kívül kötött és a távollévők között kötött szerződésekre, az ezektől eltérő szerződésekre vonatkozó szabályokról, valamint eljárási rendelkezésekről.

Frivaldszky János tanszékvezető egyetemi tanár (PPKE JÁK) A tisztességtelen fogyasztói szerződések kötelmi egyensúlytalanságának megértése Aquinói Szent Tamás nyomán címmel tartott jogfilozófiai előadást, amely szerint a mesterséges intelligencia korában a szerződéskötésre irányuló manipulatív technikák elterjedése eleve illuzórikussá teszi azt, hogy a fogyasztó racionális, megfontolt döntés alapján kösse meg a fogyasztói szerződést; nem kerülhető meg annak vizsgálata, hogy a döntésbefolyásoló mechanizmusok révén előállott fogyasztói szerződések esetében kell-e lennie valamiféle szerződési értékarányosságnak, ha a szerződés megkötése a mesterséges intelligencia és egyéb szofisztikált reklámtechnikák (pl. dinamikus árképzés) folytán a fogyasztó által nem, vagy nehezen észrevehető módon manipulálható.

Bencsik András egyetemi docens (ELTE ÁJK) A fogyasztóvédelem közjogi keretei című előadásában történeti megközelítéssel, visszatekintéssel, konkrét problémákra, jogesetekre is kitérve mutatta be a fogyasztóvédelem igen gyakran változó, komplex intézményrendszerét, különös tekintettel az állami pillérekre, az alkotmányos alapokra, a szervezeti és az eljárásjogi kategóriákra.

Lapsánszky András elnökhelyettes, tanszékvezető egyetemi docens (NMHH, SZE ÁJK) és Koltay András elnök, kutatóprofesszor, egyetemi tanár (NMHH, NKE ÁNTK, PPKE JÁK) Fogyasztói jogok és fogyasztóvédelmi garanciák az elektronikus hírközlési igazgatásban címmel alkották meg fejezetüket. Lapsánszky András előadásában kiemelésre került, hogy a fogyasztóvédelem révén lényegében a szerződéses jogviszony közjogi védelem alá helyezése történik meg, lehetővé téve többek között az általános szerződési feltételek Hatóság általi vizsgálatát. Az előadó hangsúlyozta a megfelelő tájékoztatás fontosságát, szerepét, amelynek az európai uniós jogban is komoly alapjai vannak, és a hírközlési fogyasztóvédelem specialitásairól szólva arra is rámutatott, hogy annak egyik fontos pillére a szolgáltatás minőségének garantálása, ezért az e körbe tartozó panaszokat 72 órán belül orvosolni kell. Szintén specifikumnak számít, hogy határozott idejű szerződés maximum 12 (kivételesen 24) hónapra köthető, valamint, hogy utólagos versenyjogi beavatkozásra nincs lehetőség, ezért cél, hogy ne érje meg a szolgáltatóknak jogsértést elkövetni. Ezt szolgálják a magas bírságösszegek.

Rigó Csaba Balázs elnök (GVH) és Hernádi Júlia fogyasztóvédelmi irodavezető-helyettes (GVH) A GVH nagy technológiai óriások elleni fellépése címet viselő közös fejezet-előadásban a jogszabályi háttérre is kitérve, jogeseteket is említve, gyakorlati példákon keresztül – például „sötét mintázatok” nyomában – mutatták be a versenyhatóság fogyasztóvédelmi jelentőségét, szerepét, eszköztárát, tevékenységét.

Barna Sarolta elnöki megbízott (Nébih), Kasza Gyula tanszékvezető egyetemi docens, programvezető (ÁTE, Nébih), Nagy Dániel országos eutrárdészeti főfelügyelő (Nébih) és Nemes Imre elnök (Nébih) által jegyzett, Fogyasztóvédelem az élelmiszerláncban – a Nébih tevékenysége címet viselő könyvfejezet kapcsán Barna Sarolta és Kasza Gyula bemutatta a Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal tevékenységi köreit, amelynek kapcsán hangsúlyozták, hogy a hatékony élelmiszerbiztonság megteremtéséhez nem elegendő önmagában egy erős hatóság és megfelelő jogszabályi környezet, hanem felkészült vállalkozások is kellenek, mindezek mellett fontos a sajtó és – kapcsolódva a Kutatócsoport influenszer-marketinggel foglalkozó kutatóinak megállapításaihoz – a véleményvezérek szerepe. Ezt követően az előadó páros felvázolta a jogszabályi kereteket, utalva arra, hogy a szakterületi normák mellett olyan egyéb szabályozók is fontosak, mint a fogyasztókkal szembeni tisztességtelen kereskedelmi gyakorlat tilalmáról szóló 2008. évi XLVII. törvény. Végezetül az egyik

Veres Zoltán vármegyei jegyző, mb. oktató (KEVÖ, PPKE JÁK) a pénzügyi fogyasztóvédelem alapjait, a szabályozás rendszerét és a jogérvényesülés garanciáit bemutató fejezet kapcsán szólt az általános fogyasztóvédelmi megalapozásról, a pénzügyi piacok és az ott jelentkező specifikus problémák körülhatárolásáról, a szabályozásról (nemzetközi aktusok, magyar jogszabályok, bírósági/hatósági határozatok és soft law/etikai normák szerint rendezve a vonatkozó előírásokat), továbbá a fogyasztói jogokról (kiemelten a tájékoztatáshoz való jogról) és ezek érvényesítésének fórumairól, kiemelt figyelmet szentelve egyes, a pénzügyi fogyasztóvédelem számára komoly kihívásokat, illetve szabályozási feladatokat tartogató jelenségeknek, mint a digitalizáció, a BigTech cégek megjelenése a pénzügyi piacokon, vagy éppen a közösségi finanszírozásban rejlő lehetőségek.

Totth Gedeon ny. főiskolai tanár (BGE KKK) és Szabó Edit mb. oktató (BGE KKK) A fogyasztóvédelem és a reklám, különös tekintettel a gyermekekre címet viselő könyvfejezet ismertetése kapcsán kiemelte: hazánkban első alkalommal 1981-ben jelent meg reklámetikai kódex, azóta pedig az újabb és újabb dokumentumokban egyre nagyobb hangsúlyt kap a gyermekek védelme. Ennek okaként rámutattak, hogy a reklámokkal szemben a gyermekek különösen veszélyeztetettek (kíváncsiságuk, ítélőképességük fejletlensége és egyéb okok miatt), ráadásul a reklám valójában nem is annyira őket, hanem rajtuk keresztül szüleiket (illetve az ő pénztárcájukat) célozza.

Szöke Andrea főiskolai docens (BGE KVIK) és Fekete-Frojimovics Zsófia tanszékvezető egyetemi docens (BGE KVIK) Paraszociális kapcsolatok influenzerekkel és fogyasztóvédelmi aspektusok, különös tekintettel a(z ön)szabályozás lehetőségeire című fejezetét Szöke Andrea prezentálta. Bevezetésként definiálásra került az influenzszer és a paraszociális kapcsolatok fogalma, rámutatva, hogy az influenzszer-marketinget állami szervek is használják.⁵ Ezt követően a szabályozási keretrendszer felvázolása következett, kiemelve az önszabályozás fontosságát. A téma aktualitását jelzi, hogy a Gazdasági Versenyhivatal éppen 2024. májusában indított versenyfelügyeleti eljárást hazai influenzerek ellen.⁶

Filó Mihály adjunktus (ELTE ÁJK) és Varga József PhD-hallgató (ELTE ÁJK) A szabadság ára. A fogyasztók büntetőjogi védelme című fejezete kapcsán Varga József előadásában ismertette a büntetőjog „térnyerésének” néhány fontosabb mérföldkővét a fogyasztóvédelemben; ennek keretében kifejtette, nemzetközi szinten a Németországban kirobbant szövethamisítási botrány adott lendületet e folyamatnak, amikor is gyártók és kereskedők a lelvászonba gyenge minőségű anyagokat kevertek és a selejtes árut hamis megjelöléssel adták el. Az ilyen cselekménnyel szemben már a neves jogtudós, Jhering is büntetőjogi fellépést sürgetett.⁷ Az 1960-as évek a fogyasztóvédelem megerősödésének

⁶ <https://jogaszvilag.hu/cegvilag/a-gvh-hat-magyar-velemenyzvezerrel-es-szamos-hirdeto-ceggel-szemben-inditott-eljarasokat/?hlite=k%C3%B6z%C3%A9rdekb%C5%91l+ind%C3%ADtott+per%2Fpage%2F2>

⁷ Ld. Jhering, R.: *Der Zweck im Recht. Erster Band. Dritte durchgesehene Auflag.* Breitkopf und Härtel. Leipzig, 1893. Hivatkozza Filó Mihály: *A fogyasztók megtévesztése – gondolatok a büntetőjogi jogtárgy-védelem*

időszaka (közismert Kennedy elnök 1962-es, fogyasztói jogokra vonatkozó deklarációja), ez a Csemegi-kódexet felváltó Büntető Törvénykönyvön (az 1961. évi V. törvényen) is tetten érhető volt. Látványos, hogy a 2012-ben elfogadott Btk. már önálló, A fogyasztók érdekeit és a gazdasági verseny tisztaságát sértő bűncselekmények című fejezetet tartalmaz, noha, az előadó véleménye szerint e tényállásoknak nincs igazán kialakult bírói gyakorlata.

Végezetül Hámori Antal kutatócsoportvezető záró gondolataiban megköszönte az előadók értékes szolgálatát, a résztvevők hozzáértő hozzászólásait, kérdéseit, kitartó figyelmét, kifejezve reményét, hogy a készülő könyv hasznos impulzusokkal szolgál.

Bár a konferencián elhangzott tizenhárom előadás és a hozzászólások estébe nyúltak, a lehetőségek a részletekben való mélyebb, további elmerülést az időbeli korlátok és a tudományterületi komplexitás, terjedelem okán nem tették lehetővé. A konferencia ugyanakkor kiválóan illusztrálta, hogy milyen gazdag, sokszínű és kimeríthetetlen kutatási témákat kínáló terület a fogyasztóvédelem, amely például bibliai és római jogi gyökerekkel bírva, napjainkban is dinamikusan fejlődve keresi azt a mezsgyét, amelyen a lehető legmegfelelőbb eszközökkel biztosítható a fogyasztók és a gazdasági élet professzionális szereplői közötti helyes egyensúly.